

Stichting Hollandpromote.com

CONSEQUENTIES VAN DE “STEVENS –SCHIPPER” METHODE: DE NIETIGHEID VAN TALLOZE VONNISSEN, ARRESTEN EN BESCHIKKINGEN

Prof.dr.ir A.F.P. van Putten, M. E. Van Putten- Veeken

Sinds het verschijnen van het artikel “De Stevens –Schipper methode”¹ in het NJB van 17 juni 2005 is geen enkele wijziging opgetreden in het valselijk opmaken van Vonnissen, Arresten en Beschikkingen bij diverse Rechtbanken en Gerechtshoven, noch is enig weerwoord ontvangen van het bevoegde gezag en andere instanties, dat het gestelde onjuist zou zijn. Met andere woorden het valselijk opmaken van Vonnissen, Arresten en Beschikkingen gaat onverminderd voort, ten koste van de integriteit en zorgvuldigheidsvereisten en derhalve van de kwaliteit van de Rechtspraak.

De gevolgde handelwijze van ondertekening van de minuut, de grosse en het afschrift, van Vonnissen, Arresten en Beschikkingen, alsmede van het vaak niet of onjuist opmaken van het proces-verbaal van de terechtzitting, kan een toetsing aan internationale verdragen en wetten niet doorstaan, e.g. art. 6 EVRM, 8 UVRM en 14 BUPO. Onlangs heeft de Hoge Raad nog benadrukt dat wat niet in het Proces-verbaal staat, niet is gebeurd. Met andere woorden het Proces-verbaal blijft de exclusieve kenbron van het voorgevallene en dient dus te bestaan.²

Inleiding

Zoals bekend levert de schriftelijke weergave van rechterlijke beslissingen een authentieke akte op in de vorm van Vonnissen, Arresten of Beschikkingen, ingevolge art. 156 lid 2 en art.160 Rv lid 1 en 2. Op grond van het leveren van authenticiteit bij rechterlijke beslissing, kan het ondertekenen van rechterlijke beslissingen niet aan derden worden overgedragen, die de zaak niet behandeld hebben, niet bij de beraadslagingen aanwezig zijn geweest en niet met rechtspraak belast zijn geweest. Dit geldt eveneens voor de griffier van desbetreffende zitting die verantwoordelijk is voor de vastlegging van de waarnemingen en verrichtingen volgens zijn / haar eigen waarneming.

Afwijken van de voorgeschreven handelwijze van ondertekenen van authentieke akten, leidt impliciet (inherently) tot valselijk opmaken, zoals met de desbetreffende jurisprudentie van de Hoge Raad kan worden aangetoond. Tot op de dag van vandaag wordt deze handelwijze gepraktiseerd. De gewraakte handelwijze is dan ook in overeenstemming met de navolgende jurisprudentie van de Hoge Raad: *“Voorop gesteld moet worden dat valselijk opmaken in de zin van art. 225, eerste lid Sr ook omvat het plaatsen van de handtekening of naam van een derde onder een overigens waarheidsgetrouw opgemaakt geschrift, aangezien daardoor een onjuist beeld ontstaat omtrent de identiteit van de auteur die dat geschrift heeft opgesteld en dus omtrent de herkomst daarvan”*.³ En ook: *“Een geschrift is vals opgemaakt, indien het de onjuiste voorstelling wekt afkomstig te zijn van iemand, wiens ondertekening het draagt”*.⁴

¹ NJB, 17 juni 2005, nr. 24. p 1240-1242

² HR 3 maart 2009, NJ 2009, 142.

³ HR, 14 december 1999, nr.111.872.

⁴ HR, 15 juni 1931, NJ 1932, 1342.

Stichting Hollandpromote.com

“Wie onder een geschrift de handtekening van een ander stelt - zij het in opdracht en met goedvinden van dezen - maakt het vals op”.⁵

Vooropgesteld wordt, dat ongeacht de aard van de gerechterlijke procedure het Proces-verbaal van de terechtzitting en de schriftelijke weergave van de beslissing een onlosmakelijk geheel vormt. Met andere woorden voor een rechtsgeldige beslissing dient tegelijkertijd ook de kenbron (= Proces-verbaal) te bestaan. Is niet aan beide voorwaarden voldaan dan lijdt de beslissing automatisch tot nietigheid, op grond van gebreken en verzuimen die de gronden vormen van de in de wet verankerde nietigheid. De uitkomst van deze handelwijze kan op eenvoudige wijze, met behulp van een Booleaanse uitdrukking worden geïllustreerd.

Noemen we het bestaan van de schriftelijke weergave van de rechterlijke beslissing waarbij aan alle eisen die de wet hieraan stelt is voldaan, R, dan noemen we het niet bestaan daarvan \overline{R} (spreek uit R niet). Noemen we het bestaan van het Proces-verbaal van de terechtzitting, waarbij aan alle eisen is voldaan, PV en het niet bestaan daarvan \overline{PV} . Noemen we de schriftelijke weergave van de beslissing B, wanneer *tegelijkertijd* aan beide voorwaarden is voldaan en de nietigheid van de schriftelijke weergave \overline{B} wanneer niet aan een of beide voorwaarden is voldaan, leidt dit tot de volgende mogelijke 4 uitkomsten van deze “EN” relatie, waarvan slechts één uitkomst rechtsgeldigheid en de andere drie nietigheid opleveren.

$B = R \times PV = 1$ De schriftelijke weergave van de beslissing is rechtsgeldig

$\overline{B} = \overline{R} \times PV = 0$ De schriftelijke weergave van de beslissing is nietig

$\overline{B} = R \times \overline{PV} = 0$ De schriftelijke weergave van de beslissing is nietig

$\overline{B} = \overline{R} \times \overline{PV} = 0$ De schriftelijke weergave van de beslissing is nietig

We bespreken nu de volgende drie ‘arena’s’ van het rechtsbedrijf.

Ten aanzien van het Civiel recht

Voor de ondertekening van het vonnis luidt artikel 230 lid 3 Rv eerste regel:

(1) *Het vonnis wordt door de rechter, of, bij een meervoudige kamer door de voorzitter en de griffier ondertekend.*

⁵ HR 14 april 1913, NJ 1913, 923.

Stichting Hollandpromote.com

Deze bepaling laat aan duidelijkheid geen twijfel bestaan, als de ondertekenaar de voorzitter is geweest van de desbetreffende kamer die de zaak behandeld heeft. Voor de ondertekening door de griffier geldt dezelfde voorwaarde. Er dient op te worden toegezien dat de voorzitter en de griffier die het Vonnis, Arrest of Beschikking ondertekend hebben, dezelfde personen zijn die ook het Proces-verbaal van de terechtzitting hebben ondertekend.

De tweede zin in artikel 230 lid 3 Rv luidt:

(2) Het vonnis kan ook worden ondertekend door de rechter die het uitspreekt"

Deze handelwijze brengt een fundamentele fout aan het licht in artikel 230 lid 3 Rv. Immers de tweede regel is in strijd met de elementaire beginselen van het recht voor het opmaken van authentieke akten en de intrinsieke rechtskracht⁶ ex artt. 159 en 160 Rv, die aan handtekeningen dienen te worden toegekend! De ondertekening van authentieke akten kan dan ook niet aan derden worden overgedragen. De tweede zin in art. 230 lid 3 Rv is dan ook een volkomen misslag en leidt in de praktijk tot valselijk opmaken.

Vervolgens is deze tweede regel in strijd met de eerste regel van artikel 230 lid 3 en derhalve in strijd met de voorgeschreven proceshandelingen, zoals omschreven in de artikelen 5 en 7 Wet RO. Immers als de minuut niet is ondertekend door de voorzitter en de griffier van de meervoudige kamer van de desbetreffende terechtzitting, kan niet worden nagegaan of de in de minuut vermelde raadsheren en griffier daadwerkelijk hebben deelgenomen aan de beraadslagingen zoals de artikelen 5 en 7 Wet RO voorschrijven. Ten onrechte wordt in de tweede zin niet meer over de griffier van de terechtzitting gerept. De gevolgde praktijk is dan ook niet traceerbaar en verifieerbaar, hetgeen een vereiste is voor het opmaken van authentieke akten. Het is bekend dat het Gerechtshof Amsterdam geen minuten opmaakt. Hetgeen leidt tot de conclusie dat er dan ook geen "zonen" en "dochters" kunnen zijn, c.q. afschriften en grossen.

Daar het Proces-verbaal van de terechtzitting volgens de Hoge Raad nog steeds de enige kenbron is, wordt een kort overzicht gegeven van artikelen die allen verwijzen naar het verplicht opmaken van een Proces-verbaal in de Civiele rechtspraak.

Art. 91 Rv luidt: "*De griffier verstrekt zo spoedig mogelijk een afschrift van processen-verbaal aan de eiser en aan de in het geding verschenen gedaagde*".

Art. 290 Rv lid 2 luidt: "*De griffier verstrekt zo spoedig mogelijk een afschrift van processen-verbaal aan de verzoeker en aan de in de procedure verschenen belanghebbenden*

Art. 279 Rv, lid 4 luidt: "*Van het verhandelde en van de zakelijke inhoud van de afgelegde verklaringen wordt een proces-verbaal opgemaakt, dat door de rechter voor wie de mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden, en de griffier wordt ondertekend*".⁷

⁶ Burgerlijke Rechtsvordering, Tekst en Commentaar, uitg. Kluwer 2002, pagina 272 e.v.

⁷ Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering, derde druk, p. 532, Toelichting artikel 279 lid 4 Rv: "*Is van het verhandelde en van de zakelijke inhoud van de afgelegde verklaringen tijdens de mondelinge behandeling geen proces-verbaal opgemaakt (...), dan levert dat schending van het recht op*".

Stichting Hollandpromote.com

Inzake een kort geding vermeldt "Wet tarieven in burgerlijke zaken" in art. 5 lid 1 c, het navolgende: *"Aan elke partij worden, ongeacht of door haar het vaste recht verschuldigd is, kosteloos verstrekt: één afschrift van alle akten en processen-verbaal die met betrekking tot de behandeling ter terechtzitting zijn opgemaakt."*

Ook de volgende wetsartikelen verwijzen allen naar het doen opmaken van een proces-verbaal: i.e. art. 84 derde lid Rv, art. 87, derde lid Rv, art. 88 derde lid Rv, artt. 180 en 184 Rv, art.191, lid 2 Rv; voor een dagvaardingsprocedure wordt ook verwezen naar art. 201, derde en vierde lid Rv.

Conclusie: Ongeacht de aard van de onderhavige procedure, dient een schriftelijke kenbron opgemaakt te worden van de terechtzitting en de beraadslagingen ter raadkamer.

Ten aanzien van het Strafrecht

Voor wat betreft het Proces-verbaal in strafzaken wordt verwezen naar het Wetboek van Strafvordering. Art. 326 Sv lid 1 vermeldt dienaangaande: *"De griffier houdt het proces-verbaal der terechtzitting waarin achtereenvolgens aantekening geschiedt van de in acht genomen vormen en van al hetgeen met betrekking tot de zaak op de terechtzitting voorvalt"*. Zie ook art. 25 Sv e.v. De vaststelling en ondertekening van het Proces-verbaal is geregeld in art. 327 Sv: *"Het Proces-verbaal wordt door den voorzitter of door een der rechters, die over de zaak heeft geoordeeld, en den griffier vastgesteld en zoo spoedig mogelijk na de sluiting van het onderzoek ter terechtzitting en in elk geval binnen den in het eerste lid van artikel 365 vermelden termijn ondertekend...."*⁸..

Voor het ondertekenen van het vonnis in het strafrecht is art. 365 lid 1 van toepassing: *"Het vonnis wordt binnen twee maal 24 uren na de uitspraak ondertekend door de rechters die over de zaak hebben geoordeeld, en door den griffier die bij de beraadslaging tegenwoordig is geweest."*

In dit verband wordt opgemerkt dat het Tucht recht volgens de Advocatenwet nauw aansluit bij het Strafrecht.

Ten aanzien van het Bestuursrecht en het Administratief recht

Het opmaken van een Proces-verbaal van de terechtzitting is geregeld in artikel 8:61 Awb. De ondertekening van het besluit is hier geregeld in artikel 8:67 lid 3 Awb: *"Van de mondelinge uitspraak wordt door de griffier een proces-verbaal opgemaakt."*

Artikel 8:67 lid 4 Awb luidt: *"Het wordt door de voorzitter van de meervoudige kamer en de griffier ondertekend. Bij verhindering van de voorzitter of de griffier wordt dit in het proces-verbaal vermeld"*

Tenslotte kan het belang van de juiste ondertekening van Vonnissen, Arresten en Beschikkingen en uittreksels daarvan, nogmaals worden benadrukt door te verwijzen naar

⁸ , NJ 2009, 282, 08/03987;

Stichting Hollandpromote.com

artikel 462 Wetboek van Strafrecht : *“De ambtenaar, bevoegd tot de uitgifte van afschriften of uittreksels van vonnissen, die zodanig afschrift of uittreksel uitgeeft alvorens het vonnis behoorlijk is ondertekend, wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie. “*

Het is duidelijk dat Rechtbanken en Gerechtshoven door partijen / burgers dienen te kunnen worden aangesproken op hun gebrek aan getoonde zorgvuldigheid en een goed functionerend kwaliteitsmanagement systeem.

DE PRAKTIJK

Voorbeelden van ontbreken van Processen-verbaal van terechtzittingen.

Het Gerechtshof 's- Hertogenbosch

In de uitspraak met betrekking tot de art. 12 Sv procedure van 4 september 2002 van het gerechtshof te 's- Hertogenbosch, zaaknummer KI 02.0001, is uitgesproken dat de behandeling en de beschikking van 23 april 1998, zaaknummer KI. 97.119, lijdt aan nietigheid wegens niet opmaken van het proces-verbaal. De beschikking is vernietigd.

De Rechtbank te Utrecht

De griffier van de Rechtbank te Utrecht stelt in haar schrijven van 29 november 2002 dat geen proces-verbaal is opgemaakt. De Rechter stelt in zijn antwoord van 3 februari 2003, dat een proces-verbaal geen toegevoegde waarde heeft, daar het verhandelde tijdens de pleidooizitting doorgaans in essentie terug te vinden is in de overgelegde pleitnotities..

De Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage

De Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage (uitspraak 15 juli 1998) en het Gerechtshof (arrest van 21 december 1999) te 's-Gravenhage volstaat met het opmaken van audiëntiebladen. Processen-verbaal zijn niet opgemaakt en dan ook niet beschikbaar..

De Rechtbank te 's- Hertogenbosch (Kort Geding procedure)

De Coördinerend vice-president sector civiel recht te 's- Hertogenbosch, stelt in de zaak KG ZA 625, dat het opmaken van een proces-verbaal achterwege kan blijven. Hoger beroep wordt materieel gezien, hiermee onmogelijk gemaakt daar de kenbron ontbreekt.

De Rechtbank te Breda, sector Kanton, locatie Tilburg

Uit een afschrift van de rechtbank Breda, sector Kanton, locatie Tilburg van 11 april 2003, verklaart de griffier, namens de Kantonrechter, dat in de zaak 239000-CV-02/4259 geen proces-verbaal is opgemaakt. Hoger beroep wordt onmogelijk gemaakt daar de kenbron non-existent is.

Kantongerecht Eindhoven en Gerechtshof te 's- Hertogenbosch

Van het vonnis van 28 januari 1999, zaaknummer 11002 te Eindhoven en het arrest van 6 oktober 2000 zaaknummer, 35269/HA-ZA 99-401 van het Gerechtshof 's- Hertogenbosch zijn geen processen-verbaal opgemaakt. De kenbron is non-existent.

Gerechtshof Amsterdam, zaaknummer 106.005.937/01.

Van de in deze zaak gehouden comparitie is geen Proces-verbaal opgemaakt. Van het arrest d.d. 17 februari 2009 is eerst op verzoek van rekwirant, eerst 4 maanden na de mondelinge behandeling d.d. 18 december 2008, een Proces-verbaal opgemaakt. Deze is geen getrouwe weergave van hetgeen ter terechtzitting is behandeld. Het eerst op 16 april 2009 afgegeven Proces-verbaal is niet naar behoren ondertekend.

Stichting Hollandpromote.com

Gerechtshof 's-Gravenhage, zaaknummer 06/-105.004.739/01

Het niet gedagtekende Proces-verbaal van de terechtzitting van 27 maart 2008, is 18 maanden na pleidooi op verzoek verstrekt en ondertekend door een andere voorzitter en een andere griffier dan het (tussen) arrest van 8 juni 2008 zelf. Dit Proces-verbaal is niet uitgereikt aan partijen. Deze gebreken en verzuimen leveren reeds nietigheid van het arrest op.

Deze voorbeelden kunnen met talloze anderen worden aangevuld.

Voorbeelden van het ontbreken van de ondertekening en het valselijk opmaken van Vonnissen, Arresten en Beschikkingen

Verwezen wordt naar het bovenstaande wettelijk referentiekader voor de kwalificaties van onderstaande Vonnissen, Arresten en Beschikkingen.

Gerechtshof 's – Hertogenbosch, zaaknummer CO600925/HE,

De grosse van het arrest van 18 september 2007 is niet ondertekend.

Gerechtshof Amsterdam zaaknummer 809/03,

De grosse van het arrest van 8 januari 2004 is valselijk opgemaakt.

Centrale Raad van Beroep Utrecht, zaaknummer 06/3749 AOW

Beslissing van 13 maart 2008 is niet ondertekend.

Gerechtshof 's-Gravenhage zaaknummer 06/-105.004.739/01,

Het arrest van 8 juni 2008 is ondertekend door een andere voorzitter en een andere griffier dan de ondertekening van het Proces-verbaal van de zitting. Tijdens de zitting was geen griffier aanwezig

Gerechtshof 's – Hertogenbosch, , zaaknummer HD 200.004.159

Grosse van arrest van 16 juni 2009 is niet ondertekend.

Gerechtshof Amsterdam zaaknummer 23/000893-98,

Het arrest van 12 jan. 1999 is nietig verklaard, door het ontbreken dan wel niet juist ondertekend zijn van het Proces-verbaal.⁹

Enz., enz.

De bovengenoemde beslissingen lijden dan ook allen aan absolute nietigheid op grond van de boven uiteengezette criteria.

In de praktijk blijkt dat talloze grossen en afschriften van Arresten en Beschikkingen niet zijn ondertekend, of dat ze ondertekend zijn door een wettelijk niet bestaande rolraadsheer. Ze mogen worden beschouwd als valselijk opgemaakt. Volkomen ten onrechte wordt bij de ondertekening ook vaak volstaan met de aanduiding "w.g." Ook dit is geen rechtsgeldige ondertekening, waaraan dan ook geen rechtskracht kan

⁹ HR Proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep is bij ontstentenis van de voorzitter, de oudste raadsheer, de jongste raadsheer en de griffier ondertekend door de fungerend voorzitter van het gerecht (de sectorvoorzitter). Aldus is niet vastgesteld en ondertekend cfm art 327 Sv, zodat het rechtskracht mist. Nu dat verzuim zich thans niet meer leent voor herstel, leidt dat tot nietigheid van het onderzoek ter terechtzitting en de (naar AFP) aanleiding daarvan gegeven uitspraak. HR 2 juni 2009, NL 2009, 282.

Stichting Hollandpromote.com

worden toegekend noch ontleend. Er blijkt slechts uit, dat alles op de griffie afgehandeld wordt, buiten de waarneming en controle van de betrokken rechters en raadsheren.

Nietigheid

Het uitgangspunt voor nietigheid is artikel 65 Rv, welke luidt: *“Een exploit of akte van rechtspleging kan slechts nietig worden verklaard, indien dit exploit of deze akte lijdt aan een gebrek, dat uitdrukkelijk met nietigheid is bedreigd of indien de nietigheid voortvloeit uit de aard van het gebrek.”*

Er worden twee algemene gronden voor nietigheid onderscheiden:

1. Nietigheid die uitdrukkelijk in de wet is verankerd;
2. De meer impliciete (of substantiële) nietigheid.¹⁰

Als niet aan de wettelijke vormvereisten is voldaan kan met een beroep op artikel 65 Rv nietigheid worden ingeroepen. Hierbij dient mede gelet te worden op het bestaan en de ondertekening van het Proces-verbaal, de juiste toepassing van artikel 5 en 7 Wet RO¹¹, de ondertekening van de Vonnissen, Arresten en Beschikkingen e.a. Meer in het bijzonder geldt het navolgende.

Schending van het recht en/of verzuim van vormen waarvan de niet-inachtneming nietigheid tot gevolg heeft, is aanwezig, indien het hof of de rechtbank recht heeft gedaan op grond van een procesdossier dat ter zake incompleet was, dit met schending van artikel 279 Rv lid 4 juncto 290 lid 2 Rv. juncto artikel 91 Rv, juncto artikel 6 EVRM, alsmede artikel 14 BUPO, waardoor het arrest aan nietigheid lijdt, dit terwijl bovendien de belangen van partijen daardoor worden aangetast.

Schending van het recht en/of verzuim van vormen waarvan de niet-inachtneming nietigheid tot gevolg heeft is ook aanwezig indien het hof – in strijd met artikel 160 lid 2 Rv, 229 Rv, 230 lid 3 Rv, artikel 28 lid 1 Rv, artikel 5 lid 1 RO, artikel 7 RO en 121 Gw, alsmede in strijd met artikel 6 en 13 EVRM en artikel 14 BUPO - recht heeft gedaan op grond van een procesdossier waarbij de minuut, de grosse en het afschrift niet volgens het recht zijn opgemaakt en afgegeven, terwijl bovendien aan de minuut – de oorspronkelijke akte ex artikel 160 lid 1 Rv - gebreken en verzuimen kleven of deze minuut zelfs niet bestaat, waardoor het arrest aan nietigheid leidt. Dit is ook het geval indien het arrest zonder voorafgaande kennisgeving bij vervroeging is uitgesproken waardoor partijen niet in staat zijn gesteld – indachtig het beginsel van openbaarheid – deze uitspraak bij te wonen.

Discussie

Het is duidelijk dat alleen het Civiel recht een onoverzichtelijk en volstrekt onnodige kluit van verschillende artikelen bevat met betrekking tot het opmaken van een Proces-verbaal. Dit zou gemakkelijk samengevat kunnen worden in één nieuw wetsartikel, bijvoorbeeld: *“Van elke terechtzitting dient een Proces-verbaal te worden opgemaakt, dat moet worden ondertekend door de voorzitter en de griffier van de desbetreffende terechtzitting.”*

¹⁰ Burgerlijke Rechtsvordering, Tekst en Commentaar, uitg. Kluwer 2002 p. 139.

¹¹ Zie de nietigheid van tientallen Vonnissen bij het Gerechtshof ‘s – Hertogenbosch door het optreden van een onbevoegde rechter.

Stichting Hollandpromote.com

En

“Het niet opmaken van een Proces-verbaal der terechtzitting levert schending van het recht op.”

Vervolgens is gebleken dat griffie medewerkers een ongecontroleerde grote invloed uitoefenen op de procesorde en zelfs de voortgang van de procedures kunnen bepalen.

Het werkt hetzelfde als op een universiteit waar de hoogleraren (lees rechters en raadsheren) het wel prettig vinden als de administratie (griffiemedewerkers) alles regelt. Dit leidt tot falend toezicht (= feedback) en groot verlies aan kwaliteit en onafhankelijkheid van het rechtsbedrijf. De samenstelling van de dossiers, die uiteindelijk ter beoordeling worden voorgelegd aan de rechters en raadsheren, wordt zonder enige controle aan griffiemedewerkers overgelaten. Dit maakt dat de kwaliteit, de integriteit en betrouwbaarheid van de Nederlandse rechtspraak ernstig tekortschiet. Het product “authenticiteit”: waarvoor de Nederlandse (ook civiele) rechter garant staat, komt anders in gevaar.

Gelet op de dagelijkse praktijk en het bovenvermelde, lijden duizenden Vonnissen, Arresten en Beschikkingen aan nietigheid. Nietigheid kan dan ook in zeer veel gevallen worden ingeroepen. Met nadruk wordt nog opgemerkt dat inroepen van nietigheid, welke automatisch uit de wet voortvloeit, niet identiek is met vernietigbaarheid, dat middels een dagvaardingsprocedure moet worden ingeleid. Evenmin is het inroepen van nietigheid identiek met een herzieningsprocedure ex art. 382 Rv.¹² Nu de klachtenregeling volgens A-G Hartkamp zijn brief van 11 januari 2005 niet van toepassing is en de burger derhalve verstoken is van een “effective remedy” inzake het redresseren van dit soort “nietigheden” is het temeer noodzakelijk dat nietigheden in absolute zin worden gehandhaafd.

Falend toezicht leidt tot de conclusie dat een kwaliteitsmanagement systeem dient te worden ingevoerd, waarbij in eerste instantie gedacht kan worden aan het ISO 9000 systeem ten einde minimale kwaliteit te kunnen garanderen.

Eindhoven, juli 2009

¹² Brief van Procureur -generaal mr. A.S. Hartkamp, kenmerk 03-36/SvdO/RK, d.d. 11 januari 2005 gericht aan A.F.P. van Putten.